

2 Vedlegg: Slik har vi jobba fram planen (revurdering og oppdatering)

Innhold

2	Vedlegg: Slik har vi jobba fram planen (revurdering og oppdatering).....	1
2.1	Klimaendringar og klimatilpassing.....	1
2.2	Organisering av arbeidet i Vestland	4
2.3	Tema og utgreiingar i planarbeidet	7
2.3.1	Styrkje kunnskapsgrunnlaget	7
2.3.2	Oppdatering av miljømål, unntak og tiltak.....	9
2.3.3	Kostnadsanalyse og nyttebeskrivingar.....	10
2.3.4	Klimaendringar, klimatilpassing og flaum.....	10
2.3.5	Plastureining	10
2.4	Hovudutfordringar – korleis har vi jobba og prioritert?.....	13
2.4.1	Drikkevatn og badeplassar	14
2.5	Medverknad og deltaking	15
2.6	Manglande verkemiddel.....	15

2.1 Klimaendringar og klimatilpassing

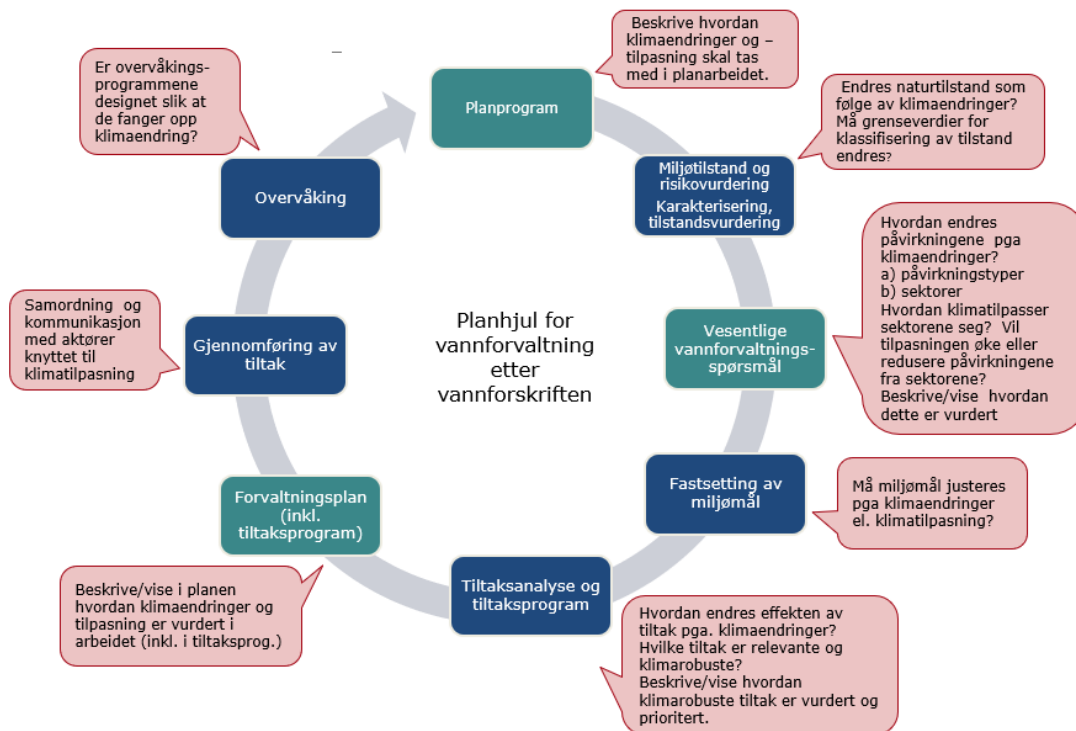
Vurderingar av klimaendringar og klimatilpassing skal inn i alle fasar av arbeidet med vassforskrifta, både når det gjeld å vurdere påverknad, korleis nå miljømålet og i tiltaksarbeidet. Planhjulet i Figur 1 viser korleis vi skal jobbe med klimaendringar og klimatilpassing i arbeidet etter vassforskrifta.

Klimatilpassing er å forstå konsekvensane av at klimaet endrar seg og sette i verk tiltak for å

- hindre eller redusere skade
- utnytte moglegheita som endringane kan innebere

Meir informasjon om klimatilpassing finn du her: www.klimatilpassing.no.

Eit bakgrunnsnotat om klimaendringar utarbeid av Miljødirektoratet ligg [her](#).

Figur 1. Planhjul korleis klima er integrert i planen.

Viktige spørsmål er:

- Har vi tatt høgde for klimaendringar når vi har vurdert miljøtilstanden?
- Har vi vurdert klimaendringar når vi har vurdert påverknadar?
- Har vi vurdert om klimaendringar kan påverke miljømåla?
- Har vi tatt høgde for klimaendringar når vi har vurdert tiltak?
- Har vi tatt høgde for klimaendringar i overvåkingsprogramma?

Klimatilpassing kan gi god vassforvaltning / betre økologisk tilstand

Tiltak for å dempe flaum og erosjon (naturbasert løysingar) utført på rette måten kan gi betre miljøtilstand:

- restaurere «naturlege» vassdrag med tilhøyrande våtmarker, kroksjøar og flaummark
- gjenopne urbane vassdrag for betre handtering av overvatn

Korleis kjem klimaendringane til å påverke vassregionen vår? Det vil variere mellom vassregionane. Norsk klimaservicesenter har utarbeidd klimaprofilar som gir eit kortfatta samandrag av dagens klima og venta klimaendringar og klimautfordringar. Informasjon om klimaprofiler finn du [her](#). Klimaprofil Sogn og Fjordane finn du [her](#) og Hordaland [her](#). I klimaprofilane står det mellom anna at klimaendringane særleg vil føre til behov for tilpassing til kraftig nedbør og auka problem med overvatn, havnivåstiging og stormflo, endringar i flaumforhold og flaumstorleikar og skred.

Bilete 1. Natt til 24. juli 2017 regna det svært mykje, og Utvik i Stryn kommune vart råka av flaum. Uveret gjekk hardt ut over fylkesveg 60, og to bruer vart øydelagde. Foto: Silje Drevdal/Statens vegvesen.

Utfordringar for vassmiljøet ved klimaendringar i Vestland

Følgjande faktorar vert rekna å vere sannsynlege endringar i vassmiljøa på grunn av klimaendringane:

- høgare vasstemperatur
- lengre vekstsesong
- auka vassføring og erosjon
- redusert isdekke
- moglege auka tilførsel av materiale til elvar og vatn ved ras, erosjon, flaum

Desse endringane kan då føre til

- tilleggsbelastning frå kjende miljøbelastningar
- endringar i vassmiljøet slik at tilstandsklassen endrar seg, til dømes frå god til moderat
- endring av det som er definerte naturtilstandar for ulike typar vassførekomstar
- endring i samansetjinga av artar både i ferskvatn og kystvatn

Meir konkret vil det gi seg slike utslag:

- auka avrenning frå landbruksareal, bystrøk og reinseanlegg som fører til meir næringsrikt vatn med mindre oksygen
- misfarga vatn
- meir miljøgifter ut i vatnet
- auka temperatur kan endre giftigheita til ulike stoff og /eller auke omsetninga/ nedbryting av ulike kjemiske stoff t.d. miljøgifter
- meir algar og algeoppblomstring som m.a. produserer algetoksin (giftstoff) som igjen fører til mindre laksefisk, særleg røye, kan gi utfordringar for oppdrettsnæringa i sjø
- endringar i den generelle biodiversiteten med nye artar og fortrenging av eksisterande artar
- dårlegare vasskvalitet for brukarane (badevatn, drikkevatn, fritidsfiske o.a.)
- påverking av jordbruks- og energisektoren
- auka sjøtemperatur kan føre til auka press frå lakselus

Vurdering: Klimautfordringane må møtast gjennom aktiv, kunnskapsbasert planlegging og gjennomføring av nødvendige førebyggjande tiltak i sektorane.

2.2 Organisering av arbeidet i Vestland

Vassregionane Hordaland og Sogn og Fjordane vart slegne saman til Vestland vassregion som følgje av regionreforma frå 1.1.2020. Vassregionane Hordaland og Sogn og Fjordane har hatt ganske lik organiseringsform frå 2011.

Vestland vassregion har 43 kommunar i Vestland fylke, i tillegg kjem mange randkommunar frå andre fylke som har eit mindre areal i vassregionen.

Vassregionstyresmakt (VRM)

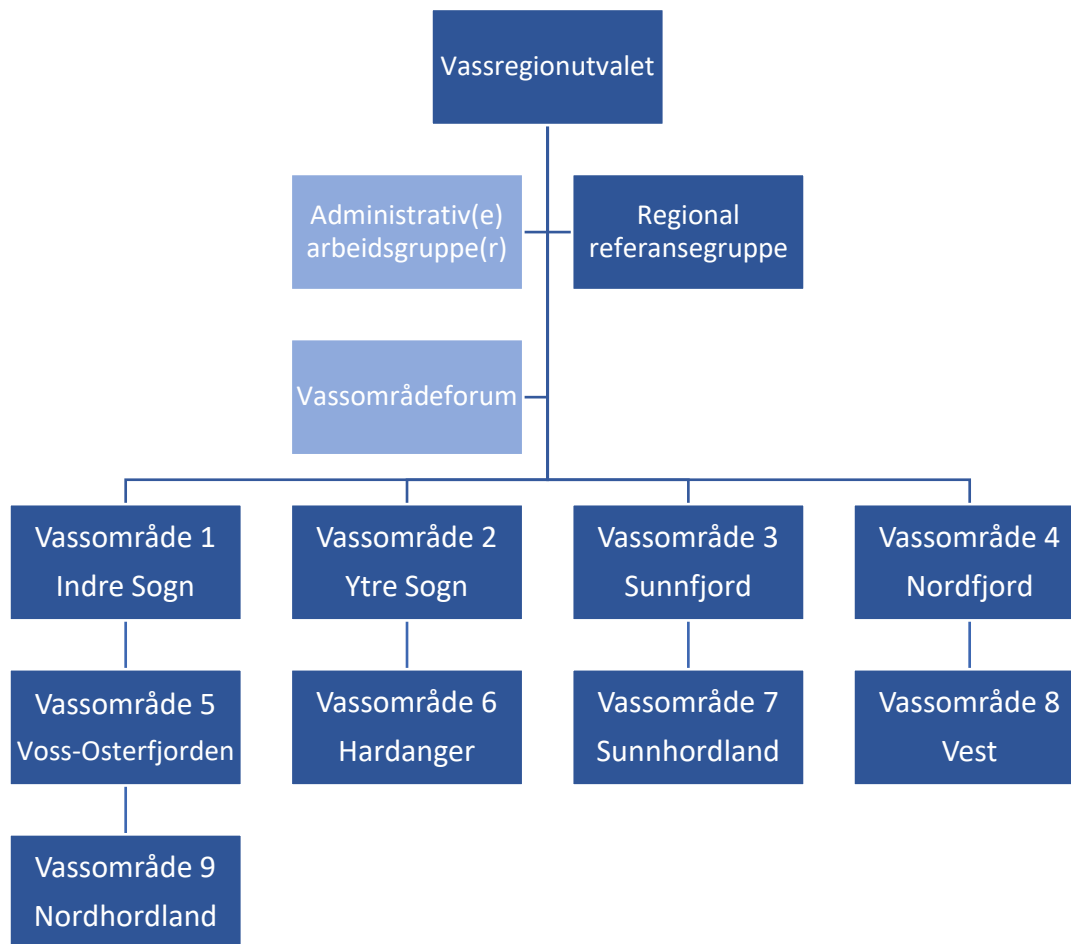
Vestland fylkeskommune er vassregionstyresmakt i Vestland vassregion. Oppgåvene til vassregionstyresmakta (VRM) er definert i vassforskrifta. Vassregionstyresmakt (VRM) er todelt, og består av:

1. fylkestinget som vedtar dei regionale planane etter innstilling frå vassregionutvalet (VRU)
2. administrasjonen som koordinerer og driver det daglege arbeidet og fremmer forslag for VRU for tilslutning av plandokument

VRM har m.a. ansvar for:

- Rettleiing av vassområdekoordinatorane i vassområda og oppfølging av regionale statlege styresmakter og kommunane
- kontakt med og oppfølging av referansegruppa (omtala nedanfor)
- å koordinere arbeidet med å gjennomføre oppgåvene i samsvar med tidsrammer definert i vassforskrifta

Prinsippskisse for korleis vassregionutvalet er organisert er vist i Figur 2.

Figur 2. Organisering i Vestland vassregion. Vassregionen har eit vassregionutval, ei referansegruppe og ni vassområdeutval. Samarbeid mellom vassområdekoordinatortrane, stasforvaltaren og fylkeskommunen er kalla vassområdeforum. Administrative arbeidsgrupper er funksjonelle arbeidsgrupper med deltakarar av vassregionutvalet.

Vassregionutval

Vassregionutval (VRU) er etablert for Vestland vassregion i samsvar med vassforskrifta § 22 under leiing av vassregionstyresmakta, dvs. Vestland fylkeskommune (politisk leiing). Eit vassregionutval er eit samarbeidsutval for kommunar, fylkeskommunar og statlege etatar med mål om å betre miljøtilstanden i vatn og einast om ein vassforvaltningsplan med tilhøyrande tiltaksprogram og handlingsprogram.

Kommunane er representert med leiar av vassområdeutvalet i vassregionutvalet (politisk). Kommunane har med det ni representantar i vassregionutvalet, i tillegg kjem statlege etatar. Vassområdekoordinatorane møter også i VRU. Det gir eit utval med blanding av politisk og administrative representantar.

Oversikt over deltakarar i Vestland vassregionutval:

- Vassregionstyresmakta (leiar)
- Kommunar representert med leiar av vassområdeutvala (politisk representant)
- Statlege etatar (Statsforvaltar, NVE, Fiskeridirektoratet, Mattilsynet, Kystverket, Miljødirektoratet, Statens vegvesen ev. andre)
- Fylkeskommunar med areal i vassregionen
- Vassområdekoordinatorar

Referansegrupper

Ei regional referansegruppe med representantar frå aktuelle rettshavarar, private og ålmenne brukarinteresser jf. vassforskrifta § 22 vart oppretta i juni 2020. Referansegruppa er knytt til vassregionutvalet.

Vår erfaring er at medverknad skjer best gjennom arbeidet på vassområdenivå. Vassområdeutvala har difor ansvar for å leggje til rette for lokal medverknad. Dei har i varierende grad oppretta lokale referansegruppe eller temagrupper knytt til vassområdeutvala.

Administrative samarbeidsgrupper

Det er i tillegg aktuelt å opprette ulike samarbeidsgrupper. Det er spesielt aktuelt å opprette mindre arbeidsgrupper for utvalde tema t.d. vassdragsregulering, landbruk, akvakultur etc. Under arbeidet med forvaltningsplanen er det oppretta mindre temagrupper med relevante statlege etatar, vassområdekoordinatorar og fylkeskommunen med mål om å koma med bidrag til plandokumenta. Det har ikkje vore kapasitet til å involvere regional referansegruppe inn i arbeide med å utarbeide høyringsutkast til planen. Vassregionstyresmakta og ev. vassregionutvalet opprettar funksjonelle arbeidsgrupper etter behov.

Vassområdeforum

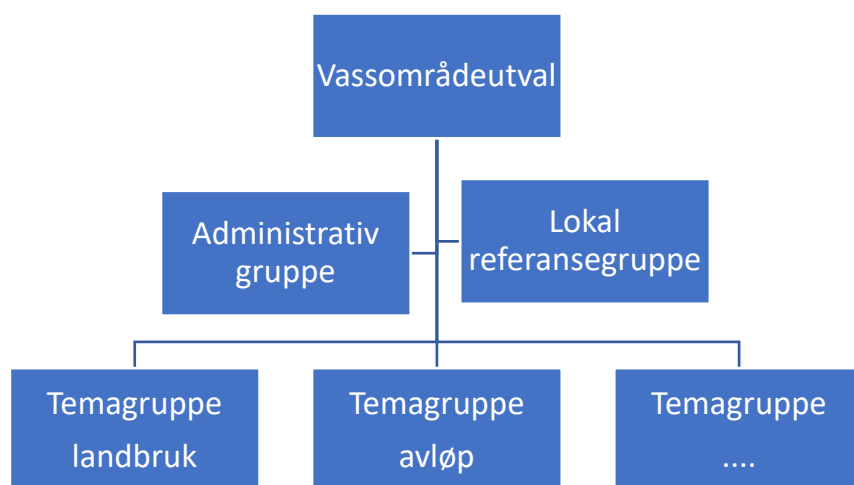
Vassregionen har ni vassområde. Det er etablert eit samarbeidsforum mellom vassområdekoordinatorane, statsforvaltaren og fylkeskommunen (adm.). Fylkeskommunen leiar forumet. Det er aktuelt å invitere andre sektorstyresmakter inn etter behov. Formålet er å sikre eit møtepunkt for utveksling av erfaring, drøfting av felles utfordringar, utarbeide og følgje opp planane i vassområda. Forumet kan gi innspel til arbeidet.

Vassområda

Alle vassområda er etablert med eit vassområdeutval og ein vassområdekoordinator. Vassområdeutvala er leia av ein kommune i vassområdet og har ein viktig rolle i vassforvaltningsarbeidet.

Prinsippkisse for korleis eit vassområde er organisert er vist i Figur 3. Ei administrativ gruppe samansett av folk frå kommunane og vassområdekoordinator vil stå for mykje av arbeidet som skal gjerast i vassområdet. Vassområdeutvalet kan etablere temagrupper etter behov. Vassområdeutvalet er ansvarleg for å legge til rette for lokal medverknad. Det kan skje gjennom ei lokal referansegruppe eller deltaking i ulike temagrupper.

Fleire kommunar vart slegne saman frå 1.1.2020. I kjølvatnet av dette vart grensa mellom Indre Sogn vassområde og Ytre Sogn vassområde noko endra pga. samanslåing av kommunane Sogndal, Leikanger og Balestrand. Grensa mellom Indre Sogn og Ytre Sogn vassområde på nordsida av Sognefjorden følgjer no hovudsakleg ny grense for Sogndal kommune justert etter nedbørgrensene. Nye Sogndal kommune inngår i Indre Sogn vassområde.

Figur 3. Prinsippkisse for organisering i eit vassområde. Ikkje alle vassområdeutvala vil ha desse strukturane t.d. vert temagrupper etablert etter behov.

2.3 Tema og utgreiingar i planarbeidet

Tema og utgreiingar i planarbeidet vart skisserte i planprogrammet. Nedanfor følgjer ei utgreiing for korleis vi har følgd opp temaa.

2.3.1 Styrkje kunnskapsgrunnlaget

I vassforvaltningsplanen for Sogn og Fjordane 2016-2021 vart det peika på at det er særskilt viktig å auke kunnskapsgrunnlaget tidleg i planperioden dvs. 2016-2018, slik at datagrunnlaget kan nyttast i arbeidet med å revidere planen og tiltaksprogrammet for 2022-2027. Kunnskapsgrunnlaget har i perioden 2016-2020 vorte betydeleg betre særleg innanfor påverknad frå landbruk, avløp og fysiske inngrep i vassdrag i Sogn og Fjordane.

I Sogn og Fjordane har kommunane og vassområdekoordinatorane teke mange vassprøvar, både der tilstanden har vore dårlegare enn god, men òg der det har mangla kunnskap. Elles har det vore fleire biologiske undersøkingar, både innan fisk, botndyr og påvekstalgar i heile vassregionen. Ny kunnskap har mellom anna vist at tilstanden er svært god i enkelte vassførekomstar der den tidlegare er vurdert til god, men enkelte vassførekomstar har òg fått dårlegare miljøtilstand.

Elvar og innsjøar

Bilete 2. Måling av konduktivitet. Foto: Staffan Hjøhlman.

I perioden 2016-2019 har vassområda i Sogn og Fjordane samla inn ein god del vassprøvar frå elvar og innsjøar og analysert desse for m.a. næringsstoff og bakterievekst. Prøvar av planteplankton og botndyr i ferskvatn har vore teke på utvalde plasser for å sjå om planter – og dyrelivet var påverka av for mykje næringstilførsel frå landbruk og avløp. Det er gjennomført biologiske undersøkingar for å avdekke moglege ureining i innsjøar i Vestland (30 innsjøar i Hordland og 22 innsjøar i Sogn og Fjordane). I tillegg har det vore gjennomført klassifisering av enkelte forsura innsjøar i Vestland. Resultata frå undersøkingane er brukt til å vurdere påverknadsgraden i Vann-nett og som grunnlag for å skissere tiltak i tiltaksprogrammet. I Hordaland har det vore størst fokus på område med kjente utfordringar, og det har vore gjennomført fleire kjeldesporingar.

Norsk institutt for vannforskning gjennomførte ei nasjonal innsjøundersøking i 2019 (NIVA 2020). Det har vore ein markant reduksjon i forsuringpåverknad sidan den førre nasjonale innsjøundersøkinga i 1995. Resultata frå 2019 er importert til Vann-nett, og fleire vassførekomstar fekk betre tilstand. Nærleggjande vassdrag er ikkje

vurderte på bakgrunn av denne undersøkinga, så det vil vere behov for ein fullstendig gjennomgang av forsuringpåverknaden i Vestland. I utgangspunktet ønskjer vi å lage nye interpolerte kart på bakgrunn av all ny informasjon som er lagt inn i Vann-nett.

Avløp

Det er mange spredde avløpsanlegg i Vestland vassregion. I mange kystområde vert ofte avløpsvatn frå private anlegg sleppt direkte ut til sjø. Reinsegraden av kommunalt avløpsvatnet ligg ofte på minimumsnivå. Ved utslipp til kystvatn er minstekravet slamavskiljing og utslipp 2 m under lågaste vasstand, men det førekjem utslipp i fjøra utan slamavskiljar. Når det gjeld avløp til vassdrag har ein mange gamle anlegg med mangelfull slamavskiljar, dårleg fungerande infiltrasjon eller sandfilter, eller at utslippet går rett i grunnen eller til vassdrag. Det er krav om at kommunen skal kartleggja slike anlegg og eventuelt gi pålegg om utbetringar. Det er få kommunar i Vestland som gjer slik kontroll. Mellom anna Os, Askøy og Kinn utfører slik kontroll. For nyare anlegg mot vassdrag vert det ofte stilt krav om minireinseanlegg. Nokon kommunar slik som Odda er restriktive og godkjenner ikkje spredde avløp frå minireinseanlegg. Driftsassistansen for vatn og avløp i Hordaland (DIHVA) tilbyr kommunane hjelp med desse problemstillingane og tilsyn av anlegg. Responser frå kommunane har vore liten.

Det er ei utfordring for kommunane å halde oversikt over alle spredde og kommunale avløpsanlegg, og sikre at alle krav i ureiningsforskrifta er møtt. Manglande oversikt betyr at graden av påverknad frå avløp ofte ikkje er kjend. Det er samtidig få tilfelle der vesentleg påverknad frå avløp på vassførekomst er påvist. Det er venta at dersom kommunane sikrar at reinsekrava i ureiningsforskrifta vert følgt opp vil elvar, bekker, innsjøar og kystvatn ikkje vere vesentleg påverka av avløp.

I Sogn og Fjordane utførte NIBIO eit prosjekt på oppdrag for Statsforvaltaren og fylkeskommunen i lag med kommunane i 2018-2019 for å kunne seie meir om graden av påverknad frå avløp, og for å prioritere vidare arbeid i kommunane. Utfordringane NIBIO trekker fram for Sogn og Fjordane går fram i punkta under.

Mindre anlegg (<50 PE, Ureiningsforskrifta kapittel 12):

- Manglande ressursar er den utfordring som kommunane nemner oftast. Deretter kjem behov for samarbeid og dedikerte fagpersonar.
- Mange av anlegga i spreidd busetnad er gamle og kommunar flest i Vestland har lita oversikt over reinsegraden til avløp frå bustadar som ikkje er knytt til kommunale avløpsnett.
- 2/3 av kommunane opplyser at dei utfører si oppgåve som ureinings- og tilsynsstyresmakt middels godt eller dårleg.
- Dei fleste kommunane opplyser at < 25 stillingsprosent jobbar med utslippssøknadar i spreidd busetnad. Få av kommunane har sendt ut pålegg om oppgradering av eldre avløpsanlegg i spreidd busetnad, og handsamer dermed eit avgrensa tal utslippssøknadar kvart år. Kommunane greier difor å behandle søknader innafor fastsette behandlingsfrister.
- Søknadane om utslippsløyve som kommunane mottar er generelt mangelfulle. Det er generelt behov for auka kunnskap og kompetanse hos dei ulike aktørane.

Kommunale reinseanlegg 50–2000 (10000 til sjø) PE, Ureiningsforskrifta kapittel 13)

- Opp mot 50% av personar i fylket som er tilknytt eit kap. 13 anlegg, kan vere tilknytt eit reinseanlegg som ikkje oppfyller reinsekrava.

NIBIO tilrår å utarbeide realistiske og konkrete oppryddingsplanar/tilsynsplanar, med følgjande aktuelle tema:

- plan for kartlegging av tilstanden til reinseanlegga
- pålegg om tiltak/ omgjering av gamle utslippsløyve
- politisk forankring
- organisering
- sikring av ressursar og kompetanse
- informasjon til innbyggjarar
- ev. behov for lokale retningslinjer/forskrifter
- eigna system/verktøy for saksbehandling
- samarbeid (internt i kommunen og eksternt)

Det vil vere behov for å halde fram, og forsterke, innsatsen for å hindre og redusere avrenning frå avløp til vassdrag og sjø.

Fysiske inngrep i vassdrag

I 2018 – 2020 har det vore gjennomført ulike fysiske kartleggingar i ei rekke elvar i Sogn og Fjordane for m.a. å sjå på om fysiske inngrep påverkar vandringa til fisken i vassdraga, om det er behov for å utbetre gyte- og oppvekstplassar, og om det er tilstrekkeleg med skjul i vassdraga. Datagrunnlaget er lagt inn i Vann-nett og nytta til å sette påverknadsgrad frå fysiske inngrep og skissere tiltak for å betre tilhøva for fisken. Undersøkingane har vore finansiert gjennom spleiselag mellom vassområda, fylkeskommunen og statsforvaltaren.

2.3.2 Oppdatering av miljømål, unntak og tiltak

Dei gjeldande vassforvaltningsplanane og tiltaksprogramma (2016 - 2021) vart vedtekne i vassregionane i 2015, og vassforvaltningsplanane vart godkjende av departementa i 2016. I arbeidet med å oppdatere planane og tiltaksprogramma er miljømål og tiltak no oppdaterte.

Vassregionen har i 2020 fått 700 - 800 nye vassførekomstar i 2020. I praksis betyr det at vassdraga våre har fått ei finare inndeling av vassførekomstar. Påverknadar, påverknadsgrad, miljømål og tiltak er no oppdatert og kvalitetssikra med aktuelle sektorstyresmakter. Det største behovet for inndeling var i regulerte vassdrag. Dette arbeidet er ikkje ferdig, og vil verte fullført i den komande planperioden.

Miljømål for sterkt modifiserte vassførekomstar (SMVF)

Før gjeldande planperiode vart det gjennomført møte mellom NVE, Statsforvaltaren og regulant, der det vart semje om kor MSM burde brukast. Det vart det gjort ein del endringar i godkjeningsprosessen og talet på vassførekomstar som fekk MSM gjennom godkjenninga auka kraftig. Det har no vore ein ny gjennomgang med NVE, Statsforvaltaren og vassområdekoordinatorane med oppdatering av miljømål for SMVF. I hovudsak er vi no tilbake til forslaga vi hadde før gjeldande plan.

Mindre strenge miljømål

Mindre strenge miljømål er berre satt for SMVF som ikkje har tilstrekkeleg med tiltak til å nå *godt økologisk potensiale*. Dette er t.d. tørrlagde eller delvis tørrlagde bekker nedstrøms inntak av vatn til vasskraftanlegg eller liknande. Desse vassførekomstane skal per definisjon ikkje ha eit fungerande økosystem og får miljømålet *mindre strenge miljømål*.

Vassførekomstar som i dag er vurdert til å ha *svært god tilstand* har fått miljømålet *svært god tilstand*. I gjeldande plan for Hordaland og Sogn og Fjordane (2016-2021) fekk fleire laksevassdrag miljømålet *svært god*, sjølv om tilstanden var lågare enn *svært god*. Vi har hatt ein gjennomgang av vassførekomstane som fekk miljømål *svært god*, men som hadde og framleis har dårlegare tilstand enn *svært god tilstand*. Dei fleste vassførekomstane av desse vassførekomstane er no satt ned til miljømålet *god økologisk tilstand* då vi vurderer at det ikkje er realistisk å nå miljømålet *svært god* innan 2027. Påverknadsdata frå lakselus og rømt oppdrettsfisk er no lagt inn i Vann-nett og er ein viktig årsak til at vi no vurderer at det ikkje er realistisk å nå miljømålet *svært god økologisk tilstand* i vassførekomstar på lakseførande strekning. Nokre få vassførekomstar er likevel fått miljømålet *svært god*.

Innspel til tiltak

Lag, organisasjonar interessentar og medlemar av vassregionutvalet var invitert til å kome med forslag til miljømål og tiltak med frist 1.1.2020. Føreslegne tiltak er vurdert av aktuell sektorstyresmakt. Dersom sektorstyresmakten var samd i at tiltaket burde gjennomførast, er tiltaket lagt inn i Vann-nett av sektorstyresmakten. Referansegruppa var våren 2021 invitert til å kome med innspel til eventuelle omprioriteringar av vassdragskonsesjonar frå kategori 1.1 til 1.2 jf. NVE rapport om vassdragskonsesjonar oms kan reviderast innan 2022 (rapp. nr 49-2013). Innspel er vurdert under kap. 2.1.2 om prioriteringar.

Sektorstyresmakter har lagt inn unntak etter vassforskrifta § 9 og § 10 på tiltak dei skal gjennomføre.

Konkrete miljømål for dei *sterkt modifiserte vassførekomstane* er ikkje oppdaterte for planperioden 2022- 2027, men heng att frå gjeldande plan.

2.3.3 Kostnadsanalyse og nyttebeskrivingar

Alle statlege sektorstyresmakter og kommunar har bidratt med kostnadsoverslag for tiltaka som er foreslått i tiltaksprogrammet. Statlege sektorstyresmaktane har lagt kostnadsoverslaga innanfor sine ansvarsområde og tiltaka i Vann-nett. Vassområdekoordinatorane har vore i dialog med kommunane og lagt opplysningane for kommunane inn i Vann-nett. Det manglar framleis nokre kostnadsoverslag frå sektorstyresmaktane, men mykje er på plass.

Å omtale nytten av å gjennomføre tiltak er eit viktig for å vise kva forbetringar vi ønskjer å oppnå. Nytteten av tiltaka er omtalt i kvart temakapittel i tiltaksprogrammet. Nytteten av tiltak er summert opp i nyttetabellar i tiltaksprogramma innanfor dei ulike delkapitla. Nyttetabellane er utarbeida av Miljødirektoratet.

Dette gir planane og tiltaksprogrammet ei betre framstilling enn i gjeldande forvaltningsplan og tiltaksprogram av både nytten ved å gjennomføre vassmiljøtiltak og stipulerte kostnader for tiltaka.

2.3.4 Klimaendringar, klimatilpassing og flaum

Klimaendringane gir større risiko for ureining av vatn gjennom auka avrenning frå land til sjø og fleire ekstremvêrhendingar. Auka nedbørmengd har ført til store flaumar og ført til store skader i Vestland. Dette vil påverke det økologiske og kjemiske miljøtilstanden i vatn negativt og bør førebyggast på nye måtar.

Vestland vassregion er involvert i to FoU prosjekt knytt til klima, klimatilpassing og flaum.

FoU prosjektet *Vassforvaltar i eit endra klima* (VASSKLIMRISK) går ut på å styrke førebygging av naturskadehendingar som kan føre til at miljøgifter kjem på avvege. Prosjektet går over ein tre års periode med oppstart i 2020. Utvalde vassområde/ kommunar i vassregionane Vestland, Trøndelag, Vestfold og Telemark med deltakarar frå statsforvaltarar, fylkeskommunar og kommunar er involvert i prosjektet. Vestlandsforskning og NTNU er utøvande forskingsinstitusjonar. Vestlandsforskning er prosjektleiar og Vestland fylkeskommune er prosjekteigar. Meir informasjon om prosjektet finn du [her](#).

FoU prosjektet *Flaum og miljø i eit endra klima. Verktøy til ein naturbasert klimatilpassing* utarbeider og samanstillar metodar som reduserer farar for flaumskadar og betrar miljøtilstanden i vassdrag. Fire pilotvassdrag i Vestland inngår i studiet (Nausta, Aurlandselvi, Flåmselvi og Storelva ved Brekke). Prosjektet har m.a. føreslege ein del restaureringstiltak i pilotvassdraga som er inkludert i tiltaksprogrammet. Prosjektet går over ein 5 årsperiode, frå 2017-2021 og er finansiert av NVE med bidrag frå Statsforvaltaren i Vestland og Vestland fylkeskommune. Utførande forskingsinstitusjon er NORCE, LFI. NVE er prosjekteigar.

Du finn meir informasjon om klimaendringar, klimatilpassing og flaum, i pkt. 1.9. 4 i vedlegg 1 og pkt. 2.1 i vedlegg 2.

2.3.5 Plastureining

I planprogrammet blei det signalisert at Miljødirektoratet i 2019 skulle foreslå korleis plastureining kunne inkluderast i arbeidet med den regionale vassforvaltningsplanen med tilhøyrande tiltaksprogram.

Vassforvaltningsplan med tilhøyrande tiltaksprogram for 2022–2027

Det er lagt til rette for å leggje inn tiltak mot plast i Vann-nett KTM99: MT121 Tiltak mot plastforsøpling og MT123 Tiltak mot mikroplast. Begge tiltaka er knytte til påverknaden

«Forsøpling eller ulovleg søppeltippar». Tiltaka skal leggjast inn både som forbetrande tiltak og førebyggjande (vernande) tiltak.

Fysisk søppel i kyst- og fjordområda er ei aukande miljøutfordring for vassforvaltinga, både fordi det er skjemma, og fordi det kan påverke økosystema på ulikt vis.

Vi har lita oversikt over mengda plast i vassdraga og sjøen, og kjeldene til desse. Ein studie frå NORCE frå november 2020, gir ein indikasjon på korleis det står til (Velle mfl. 2020). NORCE har kartlagd makroplast i 43 elvar på Vestlandet, 200 km elvestrekning er undersøkt. Saman med feltobservasjonar frå andre vassdrag som ikkje er med i kartlegginga, reknar dei studien til å vere representativ for Vestland. Det var funne mange typar plast under kartlegginga (bildekk, plastposar, plastflasker/dunkar, landbruksplast m.m.). Plast frå rundballar i landbruket var klart den største kjelda til plastureininga og utgjorde 70 % i alle elvar som vart undersøkt. Det var ofte lite plast i den øvre delen av vassdraga, men mykje meir plast når elva renn gjennom urbane- eller landbruksområde. Enkelte elvar skilte seg ut med mykje plast t.d. i Apeltunelva og Arnaelva.

Elva vert ei transportåre for plast ut i sjøen. På vegen skjer det ei sortering av plasten. NORCE finn mindre bitar i overflata i sjøen (ruse) enn i elvane. Mengda plast i elvane er truleg underestimert. Plasten kan ofte vere heilt eller delvis gravd ned og slik sett vanskelegare å registrere.

Det er behov for å få ned plastmengda i elvane våre. Sidan plast frå landbruket/ rundballar dominerer i elvane bør det leggjast betre til rette for å hindre at plasten frå rundballane hamnar i og langs vassdraga våre.

Rundballeplast kan gjerne komme frå lagringsplass for rundballar, fôringsplass, mellombels lagringsplass for plast og frå deponi for kassert fôr. Mindre plastfraksjonar vert tatt av vinden og kan ende i vassdrag. Rundballar er ofte plassert nær vassdrag. Ei flaumstor elv vil òg lett frakte med seg plasten eller rundballane ut i elva og vidare ut i fjorden. Rundballar bør ikkje lagrast langs med elvar og innsjøar.

Om lag 85 prosent av landbruksplasten vert resirkulert sa Landbruks- og matminister Olaug Bollestad i eit interjuv (desember 2020). Kvar enkelt gardbrukar har ansvar for å sørgje for at plast, og anna avfall i produksjonen ikkje kjem på avvege. Plast skal leverast til godkjent mottak, og er ikkje lov å brenne eller deponere. Grønt punkt Norge har inngått avtale med ulike innsamlarar om å samle inn plast frå ca. 200 leveringsstader for landbruksplast spreidd over heile landet. Mange av innsamlarane har inngått avtalar med bønder om å hente plast mot betaling. Det er ei utfordring at mange område ikkje har ordning med felles transport av plast til leveringsstaden, som kan vere langt unna. Der ein får til felles innhenting skjer dette likevel ikkje frå kvar gard, men det er forsøkt å etablere innsamlingspunkt på enkelte gardar. Det er strenge krav til sortering og til at plasten skal vere rein for å kunne verte teke i mot for resirkulering. Dersom nokre ikkje følgjer dette godt nok, vert innsamlingspunktet sittande att med mykje landbruksplast som ein må betale for å få levert som restavfall.

Sist ute er Felleskjøpet som har starta eit prosjekt for å etablere ei innsamlingsordning. Målet er at i staden for at kvar bonde sjølv må levera sin plast på ein avfallsstasjon som har avtale med Grønt Punkt, så skal Felleskjøpet samle inn denne plasten når dei likevel er på gardene for å levere eksempelvis gjødsel eller for.

Avfallsselskapa har ansvaret for gratis mottak av landbruksplast. Det er per 1.1.2021 ei miljøavgift på kr 2,50 per kilo ny rundballeplast. Dette er derimot for lite til å dekkja kostnaden med innhenting og levering til plastmottak i Vestland med lange avstandar mellom gardsbruka og mottaksstadane.

Miljøstyresmaktane bør vurdere om lovverket er tilstrekkeleg til å handtere plasten. Det er behov for eit betre system for innsamling av plast frå landbruket. Det er gjennomført opprydningsaksjonar m.m. i regi av friluftsråd og frivillige.

Makroplasten vert gradvis brote ned til mindre bitar. Det er få studiar av makroplast, mikroplast og nanoplast i vatn. Norce vil i perioden 2018-2022 utføra prosjektet: *Kartlegging av mikroplast i bymiljø- mengder, kjelder og spredning - Urban Mikroplast*. Målet er å skaffe basiskunnskap om

bakgrunnsnivå og faktiske mengder mikroplast i ulike bymiljø i Bergen. Prøvetaking frå vegstøv, sandfang, luft, jord og sand i parkar, barnehagar, idrettsanlegg og kunsgrasbanar m.m.

Norce kom i 2020 med ein forskingsrapport, *Tracking of plastic emissions from aquaculture industry (TrackPlast)* der dei har undersøkt utslipp av mikroplast innan fiskeoppdrett (Gomiero mfl 2020). Dei fann mikroplast i oppdrettsfisk, villfisk, sjøvatn og fiskefor. Dei konkluderer med at det trengs meir forskning for å seia noko om omfanget og mogelege negative konsekvensar.

Mikroplast i drikkevatt

Drikkevatt frå 24 vassverk vart i 2018 vart analysert for mikroplast av Norsk institutt for vannforskning. Analysen omfattar prøvar både frå vasskjelda, i behandla vatn og vatn ute på leidningsnett. Resultatet viser at mengda mikroplast var nær null. Folkehelseinstituttet vurderer at mikroplast frå drikkevatt vil bidra svært lite til den samla mengda av mikroplast som vi vert utsett for.

Oppryddingsaksjonar, kartlegging og informasjons- og haldningskampanjar

Vestland fylkeskommune vedtok ein plaststrategi i fylkestinget 9-10 juni 2020. Nullvisjonen til strategien: *Vestland skal ha null tilførsel av plast til naturen, ein plastfri natur og eit plastfritt hav.* Plaststrategien er ein samarbeidsplan. Det er viktig at fylkeskommunen spelar på lag med kommunar, forskingsmiljø, friluftsråd, næringsliv og andre. Eit hovudmål er å unngå plast på avvege. Meir informasjon om plaststrategien til Vestland fylkeskommune finn du [her](#).

Bilete 3. Strandrydding på Sotra. Foto: Sveinung Klyve.

Bergen og Omland Friluftsråd, Friluftsrådet Vest og Fjordane friluftsråd dekkjer Vestland fylke og har ansvaret for mellom anna oppryddingsaksjonar, kartlegging og informasjons- og haldningskampanjar.

Fylkestinget har gitt tilskot til oppryddingsaksjonar frå 2017. Dette gjorde at friluftsråda kunne mobilisere friluftsråda og frivillige til rydding av plastsøppel langs strender.

Vestlandsrådet (fylka Hordaland, Sogn og Fjordane (frå 1.1.2020 – Vestland), Rogaland og Møre og Romsdal) hadde ein eigen prosjektleiar i 2018-2020 for å samordna arbeidet med marin forsøpling. Arbeidet resulterte mellom anna i at Vestland i 2020 fekk si eiga Skjergardeneste.

Oppryddingsaksjonar i vassområda

I Sunnhordland vassområde vert det lagt ned betydeleg innsats med å redusere plastureining i strandsona og i naturen elles. Meir informasjon om dette finn du [her](#) i dokumentet frå Sunnhordland vassområde.

Vassområde Vest har store utfordringar knytt til plastureining og då særleg i strandsona i ytre del av Øygarden kommune. Dette området har fått mykje fokus som følgje av den massive forsøplinga som er avdekka i enkelte område der ute. Fleire store ryddeaksjonar er utført i denne kommunen dei siste åra, m.a. anna i regi av NJFF og BOF. Det er i tillegg gjennomført fleire ryddeaksjonar i dei andre kommunane òg. Det er ikkje gjennomført eige ryddeprosjekt i regi av vassområdet.

I Nordhordland vassområde vert det lagt ned betydeleg innsats med å redusere plastureining i strandsona og i naturen elles. Nordhordland Interkommunale Renovasjonsselskap (NGIR) har fått sentrale midlar som vert nytta til å rydde strender i nærmiljøet.

Hardanger vassområde: Det er registrert mykje plastavfall på enkelte strender, heradsstyret i Kvam har til dømes sett av kr. 200 000.- til rydding i 2019.

Vidare arbeid med plast i vassforvaltingsarbeidet

Vi har i dag ikkje kvalitetselement knytte til plast, det er altså ingen eigne måtar å måle plast på. Det vil ta tid å avgjere om og korleis plast skal takast inn i arbeidet med vassdirektivet.

Miljødirektoratet vil utarbeide tilrådingar om kva slags kvalitetselement tiltaka mot plast skal knytast til. Tiltaka mot plast og måten dei vert registrerte på i Vann-nett, vil verte endra/oppdaterte i tråd med auka kunnskap og i samarbeid med relevante sektorar.

2.4 Hovudutfordringar – korleis har vi jobba og prioritert?

Dei største påverknadane som gir dårleg miljøtilstand i vatn går fram av vedlegg 1. Dei største påverknadane og dei som er registrert flest gonger vert omtalt som hovudutfordringar. Fysiske inngrep i vassdrag, inkludert påverknad frå vasskraft, og sur nedbør er ei vesentleg påverknad i vassdrag. Andre påverknadar er i vassførekomstane er avløp, landbruk, industri, urban utvikling, akvakultur.

Hovudutfordringane dannar grunnlaget for møte som vart arrangert i samand med oppdatering av plandokumenta. Hovudutfordringane vart omtalt i eige dokument hausten 2019. Vassregionutvala for Sogn og Fjordane og Hordaland slutta seg til dokumenta. På bakgrunn av desse dokumenta og datagrunnlaget i Vann - nett er særleg påverknadar frå vasskraft og miljømål og grunnlag for unntak for SMVF oppdatert vinteren 2020. Ein ny oppdatering måtte gjerast etter ny inndeling av vassførekomstane i ferskvatn, der dei fleste kom i juni 2020. NVE, Statsforvaltaren, Miljødirektoratet og fylkeskommunen deltok på møta.

Det oppdaterte kunnskapsgrunnlaget, dialogen med sektorstyresmakter og andre, og innhaldet i Vann-nett er viktig grunnlag for planarbeidet og utarbeiding av forvaltningsplanen og tiltaksprogrammet.

Det er ikkje gjort prioriteringar mellom dei forskjellige hovudutfordringane. Kvar enkelt sektor er ansvarleg for å gjennomføre tiltak innan sine ansvarsområde og prioriteringar må gjerast innanfor sektoren.

Fleire av dei overordna utfordringar som er omtalt i dokumenta om hovudutfordringar er omtalt under pkt. 2.1.2 om prioriteringar. Det er behov for å jobbe vidare med fleire av problemstillingane i planperioden.

2.4.1 Drikkevatt og badeplassar

Ei oversikt over beskytta område skal etablerast jf. vassforskrifta 16. Alle vassførekomstar som har status som beskytta etter sektorlovverk, inkludert område som er peika ut som drikkevatt eller rekreasjonsformål skal liggje i eit register.

Nasjonale mål for vatn og helse vart vedteke av regjeringa 22.mai 2014. Kommunale og regionale planar skal leggje desse til grunn. Eksisterande og planlagde drikkevasskjelder skal beskyttast mot ureining slik at omfanget av reinsing av drikkevatt vert minst mogleg. I arbeidet med å oppdatere planane skal drikkevatt og badevatn prioriterast som viktige tema i vassforvaltninga. Les meir om drikkevatt og badevatn [her](#).

Noreg har ikkje ein nasjonal oversikt over omsynssonene til drikkevatt eller oversikt over badeplassar. Miljødirektoratet og Mattilsynet tok initiativ til å få dette registrert i Vann-nett vinteren 2019/2020. Mattilsynet har bedt alle kommunane om å registrere sine omsynssonar til drikkevatt i ei kartløyising. Miljødirektoratet har bedt kommunane om å registrere stader som kommunen har definert som badeplassar inn i eit register. Tabell 1 og Tabell 2 viser registrerte drikkevasskjelder og badeplassar til no i Vann-nett.

Registrering av omsynssoner til drikkevatt og badeplassar er i varierende grad fylgt opp av kommunane, men mange drikkevasskjelder, omsynssonar til desse og badeplassar er nå registrert i Vann-nett som beskytta område. Det er behov for å følge opp dette vidare i planarbeidet framover. For ein del vassverk kan omsynssoner og bestemmingar knytt til omsynssoner vere satt tilbake i tid. Omsynssonene kan ha vorte sett utifrå avstand til drikkevasskjelda og ikkje ut frå det reelle nødbørsfeltet. Risiko - eller risikobilete som er relevant i dag kan og ha endra seg sidan bestemmingane knytt til omsynssoner vart satt.

Det er og behov for å sjå på om det bør gjennomførast fleire tiltak for å beskytte badevatnet og råvatnet til drikkevatt betre. Første prioritet er å få oversikt over dei beskytta områda. Deretter bør kommunane og mattilsynet vurdere om dei er godt nok beskytta. Enkelte tiltak for å beskytte drikkevatt og badevatn inngår i tiltaksprogrammet. Vi har per i dag ingen god oversikt over om det er behov for fleire tiltak for betre tilstanden i råvasskjeldene til drikkevatt eller for å ha eit godt nok badevatn i Vestland vassregion. Fleire av vassområda melder om at det jamt over er minst *god økologisk tilstand* i drikkevasskjeldene. Det Mattilsynet har av stedfestet informasjon om hvor slike vannuttak er, finner du [her](#). De fremkommer også på [Vann-Nett Portal](#). Det er viktig å beskytte desse vassførekomstane mot ureining.

Tabell 1 viser tal vassførekomstar med drikkevatt for elv og innsjø i Vestland.

Vass-område	Hardanger	Indre Sogn	Nord-fjord	Nord-hordland	Sunn-fjord	Sunn-hordland	Vest	Voss – Oster-fjorden	Ytre Sogn	Total-sum
Elv	33	10	43	6	18	28	27	22	23	210
Innsjø	10	4	13	9	14	16	31	7	11	115
Totalsum	43	14	56	15	32	44	58	29	34	325

Tabell 2. Oversikt over tal badeplassar i Vestland - rapport (fleire badeplassar ligg i same vassførekomst registrert i Vann-nett fordelt på dei ulike vassområda. Totalt er det registrert 717 badeplassar i Vestland (kjelde: www.vann-nett.no 20.11.20).

	Hardanger	Indre - Sogn	Nord-fjord	Nord-hordland	Sunn-fjord	Sunn-hordland	Vest	Voss - Oster-fjorden	Ytre - Sogn	Total-sum
Elv	6	7	19	9	5	34	21	8	18	127
Innsjø	1		3	5	2	10	5	4	2	32
Kystvatn	11	14	27	44	14	225	116	30	77	558
Total-sum	18	21	49	58	21	269	142	42	97	717

2.5 Medverknad og deltaking

Det vart halde høyringskonferansar knytt til planprogram og dokument om hovudutfordringar våren 2019.

Oversikt over møter i samband med utarbeiding av vassforvaltningsplanen og tiltaksprogrammet går fram av vedlegg 7. Det har vore mest bruk av digitale møte i 2020 grunna pandemi.

Kontakt med kommunane

Vassområdekoordinatorane har hatt diverse møte med kommunane om vesentlege påverknadar innanfor deira ansvarsområde og forankra miljømål, påverknadar, tilstand, grunnlag for unntak i med kommunane i vassområdeutvala. Dei har jamleg kontakt med kommunane via deira administrative kontaktperson både når det gjeld oppdatering og kvalitetsiskring av kunnskapsgrunnlaget, planlegging av overvaking/ miljøundersøkingar, forslag til tiltak, oppdatering framdrift av tiltaka, opplæring i Vann-nett, temamøte mm. I arbeidet med å finne fram til tiltak har ein større del av administrasjonen i kommunane delteke. Gjennom årlege møte i vassområdeutvalet har også politikarane blitt orientert om arbeidet og fått høve til å medverke. I november 2020 har det vore møte i vassområdeutvala med innspelsdokument til plandokumenta frå vassområda til planarbeidet på regionnivå. I desse dokumenta er ansvarsoppgåvene og tiltak kommunane har ansvar for vore vektlagd.

Sektorstyresmakter

Det vore eigen temamøte om dei ulike temakapitla i tiltaksprogrammet med sektorstyresmakter. Det har vore egne temamøte om dei sterkt modifiserte vassførekomstane mellom sektorstyresmakter og vassområdekoordinatorane (meir informasjon om dette finn du i punkt 2.4).

Referansegruppe

Ei regional referansegruppe knytt til Vestland vassregionutval er skipa og orientert om arbeidet i juni 2020. Dei har hatt høve til å koma med innspel om miljømål og tiltak.

Bilete 4. Samarbeid er viktig for å nå miljømåla. Illustrasjon: Gunnvor Rasmussen.

2.6 Manglande verkemiddel

Kunnskapsbehovet er framleis stort, og det er nødvendig at det vert sett av tilstrekkeleg med midlar både til forskning og gode tilskotsordningar. Arbeidet og gjennomføringa har vore gjennomført på ulike måtar i vassregionane Hordaland og Sogn og Fjordane, og det vil vere nødvendig å samkøyre dette arbeidet i den komande planfasen. Dette kan mellom anna føre til at det er nødvendig å auke kunnskapsgrunnlaget innanfor enkelte påverknadar og område. Det er difor viktig at det vert sett av tilstrekkeleg med midlar til kunnskapsinnhenting også i komande planperiode.

Det er òg behov for fleire verkemiddel, mellom anna bør det verte mogleg å krevje oppretting av alle gamle tiltak. Det må òg settast av midlar til å gjennomføre tiltak der det ikkje er ein eigar av tiltaket, eller det er nødvendig med samfinansiering der det er mange ulike påverknadar.

Vestland vassregion ønskjer å fremje trong for nye verkemiddel knytt til følgjande område:

1. Auka tilskotsmidlar og heimel for opprydding av miljøgifter
2. Fleire og betre verkemiddel i landbruket
3. Forenkla innføring av standard naturforvaltingsvilkår for vassdragskonsesjonar
4. Avløp – tilskotsordningar
5. Forsøpling

Auka tilskotsmidlar og heimel for opprydding av miljøgifter

Ureiningslova er i utgangspunktet eit sterkt verkemiddel for å få gjennomført tiltak i ureina sjøbotn. Lova gir vid heimel til å gi pålegg til ureinar om tiltak for å redusere miljøproblema. Føresetnadane for å bruke ureiningslova er likevel ofte ikkje til stades. Dette skuldast mellom anna at årsakene til ureiningsproblema ikkje er tilstrekkeleg kartlagt, at bedrifter som er hovudansvarlege for ureiningane ikkje lenger er i drift, eller manglar tilstrekkeleg økonomi til å finansiere tiltak.

Finansieringsmoglegheitene er difor ein viktig flaskehals i arbeidet med å redusere miljøgiftproblema i fjordområda. Det må settast av tilstrekkeleg med tilskotsmidlar om det skal satsast på ei omfattande opprydding i fjordområda.

Vestland vassregion føreslår:

- Betydeleg auka i statleg satsing på opprydding av ureina område
- At staten tek ansvar der det ikkje er mogleg å gi pålegg etter ureiningslova

Fleire og betre verkemiddel i landbruket

Sektoransvaret til landbruket for miljø vert ivareteke gjennom både juridiske, økonomiske og administrative verkemiddel, inkludert kunnskapsutvikling, informasjon og rådgiving. Nasjonalt miljøprogram gir ei samla framstilling av korleis ein legg til rette for miljøarbeidet i jordbruket. Oversikt over verkemiddel i landbruket finn du [her](#).

Sjølv om det er tilskot til mange tiltak, er det fleire situasjonar der tilskotsordningane ikkje er optimalt utforma, eller der det er knapt med midlar for omfattande satsing. Det er òg stor grad av eigeninnsats. I mange tilfelle må bonden sjølv ta den største delen av kostnaden, noko som kan gi lite gjennomføring av tiltak som ikkje er til nytte for landbruksproduksjonen.

Økonomiske verkemiddel

Tilskotsordning for å bygge nye gjødsellager for å auke lagerkapasitet må verte betre utforma med høgare tilskotsdel og mykje meir midlar tilgjengeleg dersom ein skal kunne gjennomføre tiltaka som er omtalt i planen. I dag er det for stor eigeninnsats for gardbrukaren og berre økonomisk ramme til å gjennomføre få tiltak. Det er behov for at Innovasjon Norge kan prioritere tilskotsandel etter behovet regionalt, slik dei gjer i andre søknader om støtte.

Det er trong for auka bruk av frivillige landbrukstiltak gjennom dei regionale støtteordningane (RMP og SMIL). Ordningane er avhengig av at gardbrukarane søker om tilskot (frivillig ordning). SMIL-ordninga skal dekke særskilde formål, og det er for lite midlar tilgjengeleg til å kunne gjennomføre hydrotekniske tiltak i eit slikt omfang som det er behov for.

Det er behov for at tilskotsmoglegheit gjennom SMIL til restaurering av elveløp og etablering av kantsone vert forbetra. I dag kan ein få tilskot til direkte tiltak, men det er ikkje mogleg å dekke dei ulempene som slike tiltak i mange tilfelle gir for landbruket i form av tapt jordbruksareal og tapt avling for framtida. Det er òg trong for å få biotopforbetrande tiltak, særleg for sjøaure og laks, inn under ordningane ved å kunne støtte tiltak for betre gyte- og oppvekstforhold for anadrom fisk.

Returordning for landbruksplast må verte betre. Eitt alternativ kan vere å auke miljøavgifta ved kjøp eller innføre pant. Det er òg behov for midlar til oppryddingsaksjonar.

Juridiske verkemiddel

For å få drahjelp til å løyse dei mange ulike utfordringane knytt til husdyrgjødsel er det behov for nytt regelverk knytt til lagring og bruk av husdyrgjødsel. Dette kan tydeleggjere kva krava er, og leggje betre til rette for oppfølging og prioritering frå kommunane. Dagens forskrift manglar òg rettleiing i form av rundskriv. I nokre tilfelle vil det vere behov for innskjerping av krava.

Generelt er det ein del lov- og regelverk som bør samordnast på nasjonalt nivå om lokalforvaltinga skal ha verktøy til å gi vassdrag tilstrekkeleg vern. Til dømes trengs det samordning og konkretisering mellom gjeldande forskrifter i landbruket og anna lovverk, som t.d. naturmangfaldlova, vassressurslova og rikspolitiske retningsliner for verna vassdrag.

Døme: Krav til breidde på buffersone/kantvegetasjon langs vassdrag. Pr. i dag har ikkje kommunane heimel for å kunne krevje etablert kantvegetasjon/buffersone ved eldre dyrka mark som går nesten heilt ned til vasskanten, om dette vert sett som nødvendig for å oppnå miljømål i vassdraget. Ei løysning kan vere å endre definisjon på krav om randsone til vassdrag.

Vestland vassregion føreslår:

- Betre utforma tilskotsordning til bygging av gjødsellager for å auke lagerkapasitet for husdyrgjødsel, inkludert kraftig auka tilskotsramme.
- Betre utforming av SMIL-ordninga og auka tilskotsramme, slik at kommunane kan prioritere nødvendige tiltak i stor nok grad, og slik at ein òg kan få gjennomført tiltak som kan vere til ulempe for jordbruksdrifta.
- Tilskot til biotopforbetrande tiltak for anadrom fisk samt for trua artar kjem inn under støtteordningane RMP og SMIL.
- Nasjonalt regelverk for lagring og bruk av husdyrgjødsel vert revidert.
- Samordning av gjeldande forskrifter i landbruket og anna lovverk, som t.d. naturmangfaldlova, vassressurslova og rikspolitiske retningsliner for verna vassdrag.
- Betre returordning for landbruksplast ved t.d. å auke miljøavgifta ved kjøp av landbruksplast eller innføre ei panteordning. Auka midlar til oppryddingsaksjonar.

Forenkla innføring av standard naturforvaltingsvilkår for konsesjonar

I dei tilfella vasskraftkonsesjonane ikkje inneheld standardvilkår, vil revisjon vere den einaste måten å få dette innført på. Standardvilkår gjev moglegheit for å påleggje undersøkingar og miljøforbetrande tiltak, endring av villkår, endring av vassføringsregime og liknande. Gamle konsesjonar etter eldre lovgjeving har revisjonstilgang først om fleire år/tiår. Ei lovendring må til slik at ein kan vurdere avbøtande tiltak (med relativt låge kostnader), også i desse.

Vestland vassregion føreslår:

- At standardvilkår bør innførast i alle konsesjonar. Dette bør gjerast ved lov/forskriftsendring utan at det krevst handsaming og enkeltvedtak for kvar enkelt revisjon i landet.
- Innkalling og omgjering etter vassressurslovas §§ 28 og 66 vert ordinær rutine for forvaltinga.

Avløp - tilskotsordningar

Dei juridiske verkemidla for gjennomføring av tiltak innan kommunalt avløp, avløp frå spreidd busetnad og punktutslipp frå industrien vert vurdert som tilfredsstillande. Vassregionen meiner at sektormyndene i større grad må ta i bruk eksisterande verkemiddel innan avløpssektoren. Det bør likevel etablerast tilskotsordningar for oppfølging og sanering av avløp i spreidd busetnad som ei nasjonal tilskotsordning for anlegg der kostnaden er større enn grunnbeløpet til folketrygda.

Vestland vassregion føreslår:

- Etablering av tilskotsordningar for oppfølging og sanering av avløp.

Forsøpling

Forsøpling er ein form for ureining som ikkje er registrert som en påverknadsfaktor i Vann-nett innanfor Vestland vassregion. Forsøpling vil som oftast ikkje direkte ha betydning for miljøtilstand eller risiko i samsvar med klassifiseringssystemet til vassforskrifta klassifiseringssystem, med mindre det er snakk om søppel som lekker miljøgifter til vatnet.

Fysisk søppel i kyst- og fjordområda vert likevel opplevd på generelt grunnlag som ein miljøutfordring knytt vassforvaltninga, både pga. at det er skjemmande og at det kan påverke levende organismar i kystvatn på ulikt vis. Døme på søppel kan vere mikroplast som kan drepe fisk og sjøfugl, ståande fiskeutstyr, konkursråka blåskjelanlegg eller avfall som driv inn med kyststraumen. I praksis står dette fram som herrelaust søppel, som ingen har eit klart ansvar for å rydde opp i.

Vestland vassregion føreslår

- Nasjonale styresmakter bør vurdere trong for konkrete tiltak knytt til herrelaust søppel

Nasjonale styresmakter må avklare om og korleis vassregionene (og sektorstyresmakter) skal handtere forsøpling av kyst- og fjordsystema i vassforvaltningsarbeidet.

Det er behov for å retningslinjer eller utvikle klassifiseringssystem for korleis vi skal handtere forsøpling av kyst- og fjordsystema i vassforvaltningsplanane. Miljødirektoratet har ansvar for å utvikle eit slikt system. Det er og behov for å vurdere om ev. korleis vi skal handtere mikroplast i vassforvaltningsplanane. Vassområda kan stille seg tilgjengeleg for utprøving av system for korleis handtere plast.

Bilete 5. Det er ikkje alltid fisk ein får på kroken, men kanskje littsøppel. Illustrasjon: Gunvor Rasmussen.